

Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2018

Valtiokonttori

Kuvailulehti

Julkaisija: Valtiokonttori		Julkaisupäivämäärä: 7.8.2019	
Tekijät	Valtiokonttori, T3 – Talous, tieto ja työelämä: Juho Savonen	Julkaisun teema: Valtion maksullinen toiminta	
Julkaisun nimi	Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2018	ISSN:	2489-4761
Tiivistelmä:			
<p>Valtiokonttori laatii vuosittain selvityksen valtion maksullisesta toiminnasta. Eduskunta on edellyttänyt hallitukselta hyväksyessään hallituksen esityksen valtion maksuperustelaksi, että se seuraa lain soveltamisen vaikutuksia hallintoon ja kansalaisten asemaan. Selvitys valtion maksullisesta toiminnasta luo osaltaan edellytyksiä seurantatehtävän toteuttamiselle. Valtion maksullista toimintaa tarkastellaan selvityksessä sekä kirjanpitoyksiköittäin, hallinnonaloittain että koko valtion tasolla.</p> <p>Maksullisen toiminnan selvityksen pääasiallinen tarkoitus on kartoittaa maksullisen toiminnan kannattavuutta, mistä johtuen selvityksen tiedot on kerätty kirjanpitoyksikköjen tilinpäätösten osana olevissa toimintakertomuksissa esitetyistä kustannusvastaavuuslaskelmista. Tilinpäätöksistä poimittuja maksullisen toiminnan tuottoja valtiolla vuonna 2018 (2017) oli noin 1,6 (1,5) miljardia euroa, josta noin 428 (423) miljoonaa oli julkisoikeudellisten suoritteiden tuottoja, 382 (366) miljoonaa liiketaloudellisten suoritteiden tuottoja, 318 (317) miljoonaa erityislakeihin perustuvien suoritteiden tuottoja ja 434 (409) miljoonaa pelkästään virastojen sekä laitosten välillä harjoitettavaa maksullista toimintaa.</p> <p>Kun mukaan lasketaan virastojen ja laitosten välillä harjoitettava maksullinen toiminta (kustannusten korvaus), valtion koko maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus vuonna 2018 (2017) oli 74 % (74 %). Julkioikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli 99 % (101 %), markkinasuoritteiden 99 % (97 %) ja erityislakien perusteella hinnoiteltujen suoritteiden 37 % (38 %).</p> <p>Tämän julkaisun tiedoista on koottu visualisointi tietojen tarkastelun sujuvoittamiseksi. Visualisointi on tarkasteltavissa osoitteessa: https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiaMWZlYyZkMDEtMGVlMiooYzNkLTg4YWMtZGFjZjg5YTUzODE2liwidCI6IjdjMTRkZmEoLWMwZmMtNDcyNSo5ZjAoLTc2YTQoM2RIYjA5NSlslmMiOjh9</p>			
Asiasanat:	valtion maksullinen toiminta, kannattavuus, kustannusvastaavuus, valtion maksuperustelaki		
Kieli:	suomi	Sivumäärä:	19
Julkaisujen myynti/ jakelu:	https://www.valtiokonttori.fi/tietoa-valtiokonttorista/julkaisut/julkaisuja-julkishallinnon-palveluista/		

Sisällysluettelo

Saate	4
1 Johdanto	5
1.1 Maksullisen toiminnan lähtökohdat	5
1.2 Raportin taustaa	6
2 Valtion maksullinen toiminta yhteensä	7
2.1 Maksullisen toiminnan tuotot suoriteryhmittäin	7
2.2 Kustannusvastaavuus vuosina 2012–2018	8
3 Valtion maksullinen toiminta hallinnonaloittain	10
3.1 Tuotot hallinnonaloittain vuosina 2017–2018	10
3.2 Kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2017–2018	11
4 Valtion maksullinen toiminta kirjanpitoyksiköittäin	12
4.1 Maksullisen toiminnan tuotot kirjanpitoyksiköittäin	12
4.2 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen suoriteryhmittäin vuosina 2017 ja 2018	14
4.2.1 Hintatuettu toiminta	16
4.3 Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä maksullinen toiminta	16
Taulukot ja kuvat	18
Liitteet	19

Saate

Hyväksyessään hallituksen esityksen valtion maksuperustelaiksi eduskunta edellytti samalla, että hallitus seuraa lain soveltamisen vaikutuksia hallintoon ja kansalaisten asemaan. Valtiokonttorin vuosittain laadittu selvyys valtion maksullisesta toiminnasta luo osaltaan edellytyksiä tämän seurantatehtävän toteuttamiselle.

Selvityksen tiedot perustuvat lähes poikkeuksetta kirjanpitoyksikköjen tilinpäätösten osana olevissa toimintakertomuksissa esitettyihin kustannusvastaavuuslaskelmiin, joilla maksullisen toiminnan kannattavuus esitetään.

Selvitys valtion maksullisesta toiminnasta vuonna 2018 sisältää aiempina vuosina laadittuja selvityksiä vastaavat tiedot¹. Selvityksessä vuoden 2018 tietoja verrataan aiempien vuosien tietoihin, pääosin vuoteen 2017. Aiempien vuosien tietoina on käytetty aiempien Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta -selvityksien tietoja, joihin on tehty muutamia täsmennyksiä (ks. liite 1).² Mikäli kustannusvastaavuudessa on tapahtunut merkittäviä poikkeamia edellisvuoteen nähden, on poikkeamia selittäviä tekijöitä pyritty listamaan taulukoiden yhteyteen. Lisäksi taulukoiden keskeistä sisältöä avataan sanallisesti taulukoiden yhteydessä.

Valtiokonttorin määräyksessä Dnro VK/1078/00.01/2014 Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelman laatimisesta todetaan, että kirjanpitoyksikön tulee esittää yksittäisen osa-alueen kustannusvastaavuuslaskelma toimintakertomuksessa, jos osa-alueen tuotot ovat vähintään 1 milj. euroa. Mikäli osa-alueesta on esitetty kustannusvastaavuuslaskelma, vaikka tuotot ovat alle 1 milj. euroa, ei tietoja ole otettu mukaan tähän selvitykseen vuoden 2017 osalta. Vuoteen 2015 asti myös osa-alueet, joiden tuotot olivat alle 1 milj. euroa, otettiin mukaan laskelmiin, mikäli niistä oli esitetty kustannusvastaavuuslaskelma.³ Vertailukelpoisuuden vuoksi, tässä selvityksessä esitettävät tiedot eivät sisällä myöskään vuoden 2015 osalta alle miljoonan euron tuottoja.

Edellä mainitun määräyksen mukaisesti, selvityksessä on myös eritelty sekä maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä pelkästään virastojen ja laitosten välillä harjoitettava maksullinen toiminta että hintatuettu toiminta.

Selvitys on julkaistu Valtiokonttorin Internet-sivuilla osoitteessa:

<https://www.valtiokonttori.fi/tietoa-valtiokonttorista/julkaisut/julkaisuja-julkishallinnon-palveluista/>

Lisätietoja selvityksestä antaa Valtiokonttorin analysointi- ja raportointipalvelu.

Sähköposti: analysointipalvelu (at) valtiokonttori.fi.

¹ Vuodelta 2011 ei ole laadittu erillistä selvitystä valtion maksullisesta toiminnasta.

² Vuodelle 2015 tehtyjen korjauksien johdosta tiedot poikkeavat jonkin verran Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2015 -selvityksen tiedoista, ollen siten vertailukelpoisempia tässä selvityksessä esitettävien 2017 tietojen kanssa. Vuotta 2015 vanhemmat tiedot on tarkistettu vain siltä osin kuin tietojen vertailukelpoisuuden kannalta on tarpeellista – suoritetuottoja on siirretty suoriteryhmiä välillä vastaamaan nykyisiä jaotteluperiaatteita.

³ Näiden tuottojen osuus koko valtion maksullisesta toiminnasta on kuitenkin vähäinen, joten niiden sisällyttäminen tai poisjättäminen ei olennaisesti muuta laskelmia (vuoden 2015 laskelmassa kyseisiä tuottoja oli noin 5 milj. euroa eli 0,3 % valtion koko maksullisesta toiminnasta).

1 Johdanto

1.1 Maksullisen toiminnan lähtökohdat

Valtion perimät maksut ovat vastike julkisen vallan palveluista. Perustuslain 81 §:n mukaan valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden sekä perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään lailla. Valtion virastojen ja laitosten maksullista toimintaa sääntelevä **yleislaki** on valtion **maksuperustelaki** (MPL 150/1992), jonka **lisäksi** maksullista toimintaa sääntelevät useat **erityislait**. Viranomaisen maksulliseen suoritustuotantoon sovelletaan maksuperustelakia, jos suoritteiden maksullisuudesta ei ole muussa laissa tai laissa olevan valtuutuksen nojalla (erityislaki) annettu maksuperustelaista poikkeavia säännöksiä.

Maksuperustelaki jakaa suoritteet **julkisoikeudellisiin suoritteisiin** ja muihin suoritteisiin eli ns. **markkinasuoritteisiin**. Asianomainen ministeriö päättää kirjanpitoyksikköä koskevassa maksuperustelain nojalla antamassaan maksuasetuksessa, miten kirjanpitoyksikön suoritteet jakautuvat julkisoikeudellisiin suoritteisiin ja muihin suoritteisiin (8.2 §).

Julkisoikeudellisella suoritteella tarkoitetaan **suoritetta, jonka kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen** valtion **viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus** (3 §). Tällaisessa valtion yksinoikeudeksi säädettyssä suoritustuotannossa on kyse julkisen vallan käyttämisestä; laillisesti toimiakseen kansalaisen on hankittava jokin valtion viranomaisen tuottama suorite (ns. kysyntäpakko).

Julkisoikeudellisesta suoritteesta perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuneita kokonaiskustannuksia eli suoritteen **omakustannusarvoa** (6.1 §). Maksuperustelaki mahdollistaa kuitenkin myös omakustannusarvosta poikkeavan hinnoittelun (6.3 §). Omakustannusarvoon luettavista kustannuksista säädetään valtion maksuperusteasetuksen (211/1992) 1 §:ssä.

Yhden tai useamman viranomaisen saman laatuista julkisoikeudellisista suoritteista voidaan määrätä samansuuruinen maksu silloinkin, kun suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvat kustannukset poikkeavat toisistaan. Tällaista kiinteää maksua määrättäessä on otettava huomioon suoritteiden keskimääräinen kokonaiskustannus. (6.2 §)

Markkinasuoritteet hinnoitellaan **liiketaloudellisin perustein**. Maksuperustelakia koskevan hallituksen esityksen (176/1991) mukaan tämä tarkoittaa sitä, että toiminnan tuotoilla tulee kattaa vähintään toiminnan kustannukset sekä toimintaan oman pääoman ehdoin sijoitetulle pääomalle asetettu tuottovaatimus. Sellaiset **markkinasuoritteet, joiden tuottamiseen** viranomaisella on **tosiasiallinen yksinoikeus** (esim. valokopio viranomaisen hallussa olevasta asiakirjasta), voidaan kuitenkin hinnoitella myös **omakustannusarvon mukaisesti** (7.2 §). Koska viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus tällaisten monopolisuoritteiden tuottamiseen, ei suoritteen liiketaloudellista hinnoittelua voida edellyttää kilpailulainsäädännönkään perusteella.

Markkinasuoritteiden liiketaloudellinen kannattavuustavoite pyritään toteuttamaan joustavalla hinnoittelulla, jolloin hinnoittelussa otetaan kustannusten lisäksi huomioon myös kysyntä ja kilpailijat. Tavoitteena on **markkinasuoritustuotannon kokonaiskannattavuus**, joten esim. alennusten myöntäminen on mahdollista. Valtion talousarviossa voidaan osoittaa määräraha liiketaloudellisesti hinnoiteltavien markkinasuoritteiden hintojen alentamiseksi (hintatuki; MPL 7.1 §).

Erityislakien nojalla hinnoiteltavien suoritteiden maksujen tason määrittäminen perustuu useimmiten muihin tekijöihin kuin toiminnan kustannuksiin, eikä hinnan kaikissa tapauksissa ole tarkoituskaan kattaa kaikkia toiminnasta aiheutuneita kustannuksia.

Edellä mainitun maksulainsäädännön lisäksi valtion maksullista toimintaa sääntelevät muun muassa valtion talousarviosta annettu laki ja asetus, valtiovarainministeriön antama talousarvion laadintamääräys sekä valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin määräykset ja ohjeet.

1.2 Raportin taustaa

Hyväksyessään hallituksen esityksen valtion maksuperustelaisiksi eduskunta edellytti samalla, että hallitus seuraa lain soveltamisen vaikutuksia hallintoon ja kansalaisten asemaan. Valtiokonttorin vuosittain laatima selvitys valtion maksullisesta toiminnasta luo osaltaan edellytyksiä tämän seurantatehtävän toteuttamiselle.

Talousarvioasetuksen 65 §:n mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus. Valtiokonttorin määräyksen (364/03/2005; 19.12.2005, VK 529/03/2010; 11.1.2011, 530/03/2010) mukaan kannattavuus esitetään kustannusvastaavuuslaskelmalla. Tämän selvityksen tiedot kirjanpitoyksiköiden maksullisen toiminnan tuotoista ja kustannuksista perustuvat lähes poikkeuksitta kirjanpitoyksiköiden laatimiin kustannusvastaavuuslaskelmiin. Tämän vuoksi selvityksessä esitetyt valtion maksullisen toiminnan tuotot ovat huomattavasti suuremmat kuin valtion tilinpäätöksen mukaiset tuotot. Ero johtuu pääasiassa siitä, että valtion tilinpäätöksessä valtion sisäinen (eli kirjanpitoyksiköiden välinen) maksullinen toiminta on eliminoitu.

Selvityksen pääasiallisena kohteena on maksuperustelain nojalla hinnoiteltu toiminta. Selvitys sisältää tiedot maksullisen toiminnan laajuudesta ja kustannusvastaavuudesta. Tarkastelu on tehty valtion, hallinnonalojen ja kirjanpitoyksiköiden tasolla ja siinä on otettu huomioon myös ajallinen kehitys. Kokonaiskuuvan saamiseksi valtion maksullisesta toiminnasta selvityksessä on tarkasteltu keskeisiä tietoja myös erityislakien nojalla hinnoitellusta maksullisesta toiminnasta.

Maksuperustelain mukaisiin markkinasuoritteisiin on tässä selvityksessä sisällytetty myös vuokrat ja käyttökorvaukset.

Selvityksen lähteinä on käytetty kirjanpitoyksiköiden tilinpäätöksiä. Kirjanpitoyksiköiden tilinpäätöksissä kustannusvastaavuuslaskelmilla raportoidut maksullisen toiminnan tuotot voivat poiketa keskuskirjanpidon tiedoista. Syynä voi olla esimerkiksi se, että kirjanpitoyksikön maksullinen toiminta on joltain osin ollut niin vähäistä, että siitä ei ole tarvinnut laatia kustannusvastaavuuslaskelmaa. Poikkeamia ovat myös aiheuttaneet vasta tilinpäätöksen laadintavaiheessa havaitut virheet, jotka on oikaistu kustannusvastaavuuslaskelmille, mutta ei tilinpäätökseen. Eniten poikkeamia keskuskirjanpidosta saatavien liikekirjanpidon tietojen ja tilinpäätöksissä esitettyjen kustannusvastaavuuslaskelmien tietojen välillä ovat aiheuttaneet erilaiset vuokra- ja käyttökorvaustuotot, joita ei ole sisällytetty kustannusvastaavuuslaskelmiin mm. niiden vähäisyyden vuoksi.

2 Valtion maksullinen toiminta yhteensä

2.1 Maksullisen toiminnan tuotot suoriteryhmittäin

Vuonna 2018 25 kirjanpitoyksikön maksuperustelain mukaiset julkisoikeudelliset tuotot ylittivät Valtio-
konttorin määräyksen mukaisen 1 miljoonan rajan. Vastaavasti maksuperustelain mukaisista liiketaloudel-
lisiin perustein hinnoitelluista suoritteista 22 kirjanpitoyksikön tuotot olivat vähintään 1 miljoonaa euroa.
Maksullisen toiminnan tuotot suoriteryhmittäin vuosina 2012–2018 on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1 Maksullisen toiminnan tuotot (1000 €) suoriteryhmittäin 2012–2018*

Suoriteryhmä	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Julkisoikeudelliset suoritteet	424 769	418 507	423 277	408 626	407 726	422 719	428 126
Liiketaloudellisiin perustein hinnoitellut suoritteet	474 700	466 109	454 595	370 665	361 061	366 379	381 819
Erityislakien nojalla hinnoitellut suoritteet	361 229	360 000	358 601	303 680	300 791	317 455	317 599
Maksullisen toiminnan tuotot yhteensä	1 260 698	1 244 616	1 236 473	1 082 971	1 069 579	1 106 553	1 127 544
Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolella jäävät tuotot					325398	409480	434381
YHTEENSÄ					1 394 976	1 516 033	1 561 925

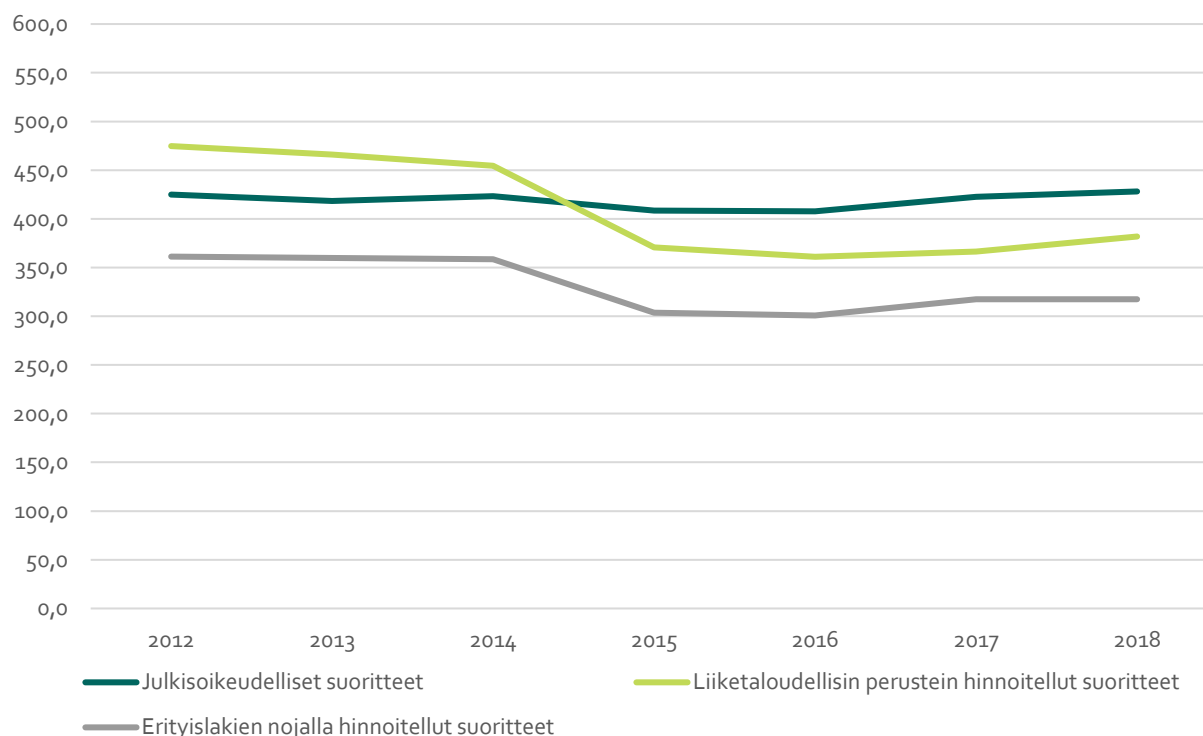
* Aiempien vuosien tietoja on korjattu aiemmista Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta -selvityksistä joidenkin kirjanpitoyksiköiden osalta. Korjaukset on esitetty liitteessä 1.

Vuonna 2018 maksullisen toiminnan tuottoja kertyi yhteensä 1,56 mrd. euroa. Kasvu vuoteen 2017 nähden on tullut kolme prosenttia. Tuotot suoriteryhmittäin ovat kasvaneet hieman vuodesta 2017, mutta kasvu on vähäistä. Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävien tuottojen kasvu vuosina 2016–2018 selittyy pääasiassa Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorin tuottojen kasvulla. Maksulainsäädännön soveltamisalan mukaisten suoriteryhmiä kehitystä on esitetty kuvassa 1.

Aiemmin työ- ja elinkeinoministeriön alaisena virastona toiminut Teknologian tutkimuskeskus VTT yhtiöitettiin vuoden 2015 alussa voittoa tavoittelemattomaksi osakeyhtiöksi. Tämä selittää suurelta osin liiketaloudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden tuottojen huomattavan laskun vuoden 2014 jälkeen. Osaltaan liiketaloudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden kehitykseen on vaikuttanut Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tuotoissa tapahtunut nousu vuosien 2010–2014 välillä ja lasku vuosien 2014–2016 välillä.

Erityislakien nojalla hinnoiteltujen suoritteiden tuottojen vähenemiseen vuoden 2014 jälkeen vaikutti erityisesti väylämaksulakiin tehty muutos, jonka mukaisesti väylämaksut puolitettiin vuosiksi 2015–2017. Vuonna 2015 Liikenneviraston perimien rannikon kauppamerenkulun väylämaksujen määrä väheni 42,2 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Lain tilapäisellä muutoksella on tarkoitus kompensoida

EU:n rikkidirektiivin aiheuttamia lisäkustannuksia ja keventää elinkeinoelämän, etenkin teollisuuden kustannusrasitetta

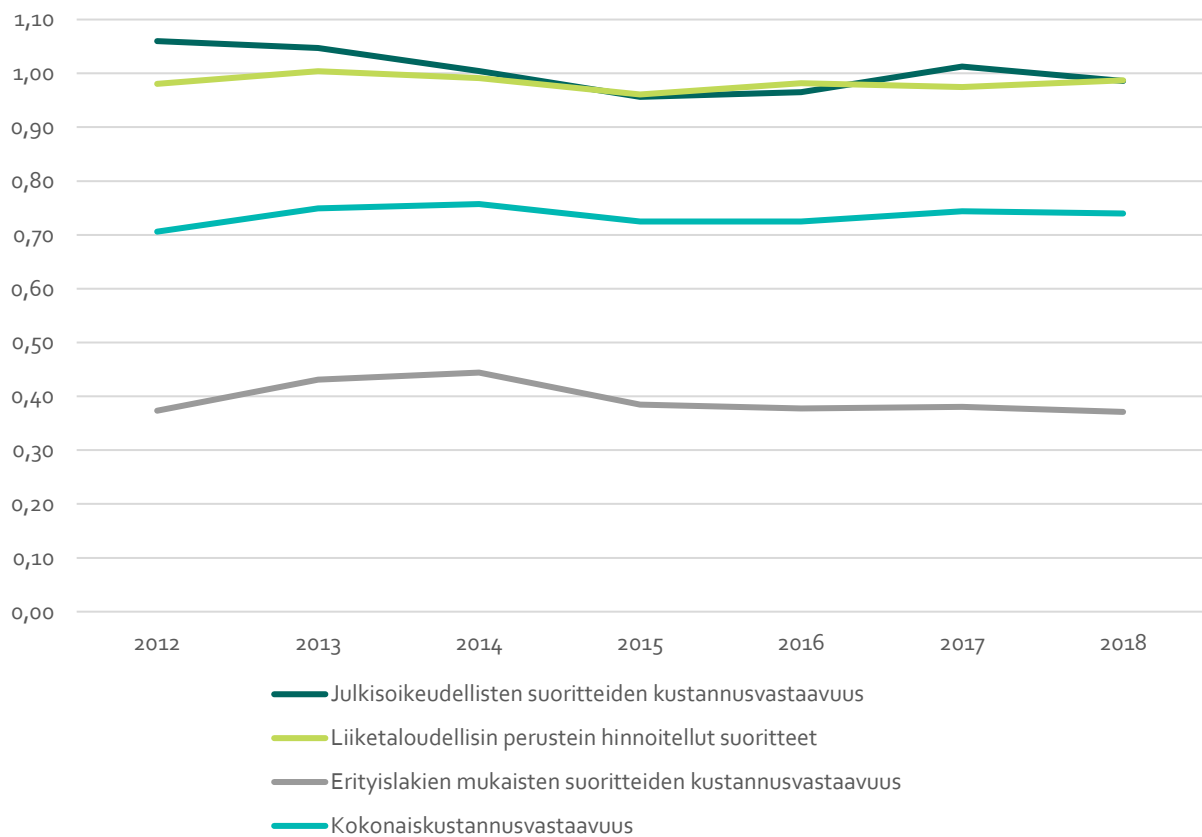

Kuva 1 Maksullisen toiminnan tuottojen kehitys suoriteryhmittäin vuosina 2012–2018

2.2 Kustannusvastaavuus vuosina 2012–2018

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus kertoo kuinka maksullisen toiminnan tuotot kattavat siitä aiheutuneet kustannukset. Vuonna 2018 maksullisen toiminnan kokonaiskustannusvastaavuus oli 74 prosenttia pysyen vuoden 2017 tasolla. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli vuonna 2018 (2017) 99 (101) prosenttia. Kertomusvuonna liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden kustannusvastaavuus parani kaksi prosenttiyksikköä ollen 99 prosenttia. Kuvassa 2 on maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuden kehitys suoriteryhmittäin vuosina 2012–2018.

Yksittäisen kirjanpitoyksikön suoritustuotannon alijäämäisyys voi aiheutua paitsi siitä, että kustannusvastaavuuden tavoittelussa ei ole onnistuttu, myös siitä, ettei 100 % tai sitä suurempi kustannusvastaavuus ole edes toiminnan taloudellisena tavoitteena. Esimerkiksi julkisoikeudellisten suoritteiden alijäämäisyys voi aiheutua maksuperustelain 6.3 §:n tarkoittamien perusteltujen syiden nojalla perityistä omakustannusarvoa alemmista maksuista. Liiketaloudellisiin suoritteisiin puolestaan saatetaan myöntää hintatukea. Koska hintatuki kohdistetaan talousarvion laadintamääräyksen mukaan maksullisen toiminnan tuottojen ja erilliskustannusten erotukseen, ja koska kustannusvastaavuuslaskelmassa ovat mukana myös yhteiskustannuksen ja pääomakustannukset, on toiminnan kustannusvastaavuus talousarviossa osoitetun hintatuen käytöstä huolimatta alle 100 %. Erityislakien mukaisten suoritteiden maksujen määrääminen taas perustuu usein muihin tekijöihin kuin toiminnan kustannuksiin.

Kuva 2 Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuden kehitys suoriteryhmittäin vuosina 2012–2018

3 Valtion maksullinen toiminta hallinnonaloittain

3.1 Tuotot hallinnonaloittain vuosina 2017–2018

Taulukossa 2 on tarkasteltu eri hallinnonalojen maksullisen toiminnan volyyymia. Tuotot sisältävät maksuperustelain mukaisten julkistaloudellisten ja liiketaloudellisten perustein hinnoiteltujen suoritteiden tuotot, erityislakien nojalla hinnoitellun maksullisen toiminnan tuotot sekä maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävät tuotot.

Suurimmat volyymin muutokset tapahtuivat sisäministeriön, valtiovarainministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonaloilla. Valtiovarainministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonaloilla muutos selittyy kirjanpitoyksiköiden maksullisen toiminnan tuottojen tasaisella kasvulla.

Sisäministeriön hallinnonalalla tuottojen kasvu selittyy pääosin sillä, että Poliisihallituksen myöntämien lupien määrä nousi 9 prosentilla. Myönnettyjen lupien määrä nousi erityisesti marras-joulukuussa henkilökorttien suuren kysynnän vuoksi. Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista (ns. tunnistamislaki) muuttui vuoden vaihteessa, jonka jälkeen ajokortti ei kelpaa tunnistamisasiakirjana vahvan sähköisen tunnistamisvälineen haussa. Tämän johdosta on liikkeellä ollut myös väärää käsitystä siitä, että ajokortti ei jatkossa kelpaa lainkaan tunnistamisasiakirjana arjen asiointitilanteissa.

Taulukko 2 Hallinnonalojen maksullisen toiminnan tuotot ja niiden suhteellinen muutos vuosina 2017–2018. (Luvut sisältävät maksulainsäädännön ulkopuolelle jäävät tuotot ns. kustannusten korvaukset)

Hallinnonalat	Maksullisen toiminnan tuotot (1000 €)		Muutos-% 2017/2018
	2018	2017	
Ulkoministeriö	35 411	34 951	1
Oikeusministeriö	227 975	220 581	3
Sisäministeriö	89 087	81 244	10
Puolustusministeriö	170 480	171 997	-1
Valtiovarainministeriö	438 590	411 622	7
Opetus- ja kulttuuriministeriö	27 725	32 924	-16
Maa- ja metsätalousministeriö	101 814	104 017	-2
Liikenne- ja viestintäministeriö	227 107	222 339	2
Työ- ja elinkeinoministeriö	84 404	76 388	10
Sosiaali- ja terveysministeriö	155 308	154 583	0
Ympäristöministeriö	4 024	3 774	7
Valtioneuvoston kanslia	0	1 613	-100
YHTEENSÄ	1 561 925	1 516 033	3

Valtioneuvoston kanslian maksullisen toiminnan tuotot vuonna 2018 olivat 0,813 milj. euroa, kun ne vuonna 2017 olivat 1,613 milj. euroa. Muutos johtuu kanslian maksuasetuksen päivityksen (syyskuu 2017)

mukaisesti muutetusta menettelystä Senaattikiinteistöjen kanssa, jossa se lopetti valtioneuvoston toimittajien alivuokraamisen ministeriöiden hallinnonalojen virastoille ja lautakunnille.

3.2 Kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2017–2018

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuutta eli sitä, kuinka maksullisen toiminnan tuotot ovat kattaneet siitä aiheutuneet kustannukset, on tarkasteltu seuraavissa taulukoissa. Taulukossa 3 on esitetty suorite-tuotannon kustannusvastaavuudet hallinnonaloittain vuosina 2017 ja 2018.

Taulukko 3 Kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2017–2018

	Julkisoikeudelliset suoritteet		Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet		Erityislakien mukaan hinnoitellut suoritteet	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Liikenne- ja viestintäministeriö	96 %	103 %	101 %	126 %	17 %	17 %
Maa- ja metsätalousministeriö	101 %	105 %	95 %	89 %	99 %	103 %
Oikeusministeriö	107 %	82 %	37 %	39 %	79 %	77 %
Opetus- ja kulttuuriministeriö	65 %	71 %	66 %	65 %	0 %	0 %
Puolustusministeriö	0 %	0 %	100 %	100 %	0 %	0 %
Sisäministeriö	99 %	96 %	108 %	112 %	0 %	0 %
Sosiaali- ja terveysministeriö	97 %	109 %	106 %	104 %	110 %	106 %
Työ- ja elinkeinoministeriö	109 %	105 %	135 %	103 %	0 %	0 %
Ulkoministeriö	126 %	140 %	165 %	0 %	0 %	0 %
Valtioneuvoston kanslia	0 %	98 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Valtiovarainministeriö	76 %	70 %	175 %	186 %	79 %	142 %
Ympäristöministeriö	0 %	0 %	106 %	110 %	0 %	0 %

Vuonna 2018 (2017) julkisoikeudellinen suoritustuotanto oli kustannusvastaavaa tai ylijäämäistä kolmella (viidellä) hallinnonalalla. Kokonaisuutena suoriteryhmän kustannusvastaavuus on laskenut hieman edellisvuoden tasosta. Kustannusvastaavuus nousi vuodesta 2017 oikeusministeriön, sisäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön hallinnonaloilla.

Liiketaloudellisen suoritustuotannon kustannusvastaavuus nousi hieman edellisvuoteen verrattuna. Kertomusvuonna suoritustuotanto oli alijäämäistä kolmella hallinnonalalla. Kustannusvastaavuus nousi neljällä hallinnonalalla.

Erityislakien mukaisten suoritteiden hinnoitteluperusteet ovat varsin moninaisia, mikä näkyy myös vaihtelevina kustannusvastaavuusprosentteina. Kokonaisuutena erityislakien mukaisten suoritteiden kustannusvastaavuus on pysynyt edellisvuoden tasolla.

4 Valtion maksullinen toiminta kirjanpitoyksiköittäin

4.1 Maksullisen toiminnan tuotot kirjanpitoyksiköittäin

Vuoden 2018 lopussa kirjanpitoyksiköitä oli yhteensä 66. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta aloitti toimintansa vuoden 2018 alussa, mutta sen maksullinen toiminta ei ylittänyt 1 milj. euron rajaa. Nimenvaihdoksia tapahtui kaksi; Ulkoasiainministeriö muuttui ulkoministeriöksi ja Innovaatorahoituskeskus Tekesin uusi nimi on Innovaatorahoituskeskus Business Finland.

Tämä selvitys tarkastelee vain niitä kirjanpitoyksiköitä, jotka ovat ilmoittaneet vähintään yhden yksittäisen osa-alueen tuottojen olleen yli miljoona euroa ja esittäneet niitä vastaavan kustannusvastaavuuslaskelman. Kertomusvuonna edellä mainitun mukaisia kirjanpitoyksiköitä oli 42. 12 kirjanpitoyksikköä harjoitti erityislakien nojalla hinnoiteltua maksullista toimintaa – näistä kirjanpitoyksiköistä neljällä oli pelkästään erityislakeihin perustuvia suoritteita. 24 kirjanpitoyksiköllä ei ollut Valtiokonttorin määräyksen mukaista maksullista toimintaa.

Taulukossa 4 esitetään kaikkien 66:n kirjanpitoyksikön maksullinen toiminta hallinnonaloittain vuonna 2018. Tyhjä solu merkitsee, ettei kirjanpitoyksiköllä kyseisenä vuonna ollut suoriter ryhmään kuuluvia tuottoja tai ne ovat olleet suuruudeltaan alle miljoonan euron, jolloin ne on jätetty tämän tarkastelun ulkopuolelle.

Taulukko 4 Maksullisen toiminnan tuotot ja kustannusvastaavuus hallinnonaloittain ja kirjanpitoyksiköittäin vuonna 2018*

	Julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot	Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus (%)	Liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden tuotot	Liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden kustannusvastaavuus (%)	Erityislakisuoritteiden tuotot	Erityislakisuoritteiden kustannusvastaavuus (%)
Eduskunta						
Eduskunta						
Ulkopoliittinen instituutti						
Valtiontalouden tarkastusvirasto						
Liikenne- ja viestintäministeriö	102 049	96 %	22 168	101 %	102 890	17 %
Ilmatieteen laitos	1 731	100 %	7 911	115 %	4 490	104 %
Liikenne- ja viestintäministeriö						
Liikennevirasto	1 800	97 %	6 145	107 %	98 400	17 %
Liikenteen turvallisuusvirasto	78 160	95 %	8 112	87 %		
Viestintävirasto	20 358	97 %				
Maa- ja metsätalousministeriö	52 971	101 %	12 472	95 %	36 371	99 %
Elintarviketurvallisuusvirasto	19 573	99 %	3 897	69 %		
Luonnonvarakeskus			6 612	116 %		
Maa- ja metsätalousministeriö						
Maanmittauslaitos	33 398	102 %	1 963	106 %	36 371	99 %
Maaseutuvirasto						
Oikeusministeriö	4 049	107 %	9 617	37 %	153 859	79 %

Oikeusministeriö	2 791	97 %		73 485	57 %
Oikeusrekisterikeskus	1 258	141 %			
Rikosseuraamuslaitos			9 617	37 %	
Syyttäjälaitos					
Ulosottolaitos				80 374	123 %
Opetus- ja kulttuuriministeriö	9 481	65 %	18 244	66 %	
Kansallisarkisto					
Museovirasto			4 893	49 %	
Opetus- ja kulttuuriministeriö					
Opetushallitus	9 481	65 %	6 732	61 %	
Suomen akatemia					
Suomenlinnan hoitokunta			6 619	102 %	
Puolustusministeriö			170 480	100 %	
Puolustushallinnon rakennuslaitos			152 873	99 %	
Puolustusministeriö					
Puolustusvoimat			17 607	104 %	
Sisäministeriö	83 266	99 %	5 821	108 %	
Hätäkeskuslaitos	2 046	100 %			
Maahanmuuttovirasto	19 817	75 %			
Pelastusopisto			1 811	124 %	
Poliisihallitus	57 020	111 %	4 010	102 %	
Rajavartiolaitos					
Sisäministeriö					
Suojelupoliisi	4 383	104 %			
Sosiaali- ja terveysministeriö	50 000	97 %	96 777	106 %	8 531
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus	22 171	91 %			1 958
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto	6 380	97 %			1 038
Sosiaali- ja terveysministeriö	2 724	133 %			2 242
Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta					
Säteilyturvakeskus	17 664	99 %	6 865	188 %	3 293
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos	1 061	124 %	89 912	102 %	
Tasavallan Presidentin kanslia					
Tasavallan Presidentin kanslia					
Työ- ja elinkeinoministeriö	68 494	109 %	15 910	135 %	
ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus	8 743	111 %			
Energiavirasto	1 641	107 %			
Geologian tutkimuskeskus			9 852	124 %	
Innovaatiorahoituskeskus Business Finland					
Kilpailu- ja kuluttajavirasto					
Patentti- ja rekisterihallitus	50 938	111 %	6 058	158 %	
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto	7 172	98 %			
Työ- ja elinkeinoministeriö					
Ulkoministeriö	33 667	126 %	1 744	165 %	
Ulkoministeriö	33 667	126 %	1 744	165 %	
Valtioneuvoston kanslia					

Valtioneuvoston kanslia						
Valtiovarainministeriö	24 149	76 %	24 562	175 %	15 948	79 %
Ahvenanmaan valtiovirasto						
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	13 638	62 %				
Rahoitusvakausvirasto						
Tilastokeskus			7 972	122 %		
Tulli	1 190	96 %				
Valtiokonttori					5 771	99 %
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus						
Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus						
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori						
Valtiovarainministeriö					8 494	74 %
Verohallinto					1 683	57 %
Väestörekisterikeskus	9 321	108 %	16 590	220 %		
Ympäristöministeriö			4 024	106 %		
Asumisen rahoitus- ja kehittämisskeskus						
Suomen ympäristökeskus			4 024	106 %		
Ympäristöministeriö						
Yhteensä	428 126	99 %	381 819	99 %	317 599	37 %

* Taulukossa on esitetty vain vuoden 2018 tietoja. Maksullisen toiminnan ajallista kehitystä hallinnonaloittain ja kirjanpitoyksiköittäin voi tarkastella Power BI -raportin kautta: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrjoiMWZlYyZkMDEtMGVIMiooYzNkLTg4YWMtZGFjZjg5YTUzODE2liwidCI6IjdjMTRkZmEoLWMwZmMtNDcyNSo5ZjAoLTc2YTOoM2RIYjA5NSIsImMiOjhg>

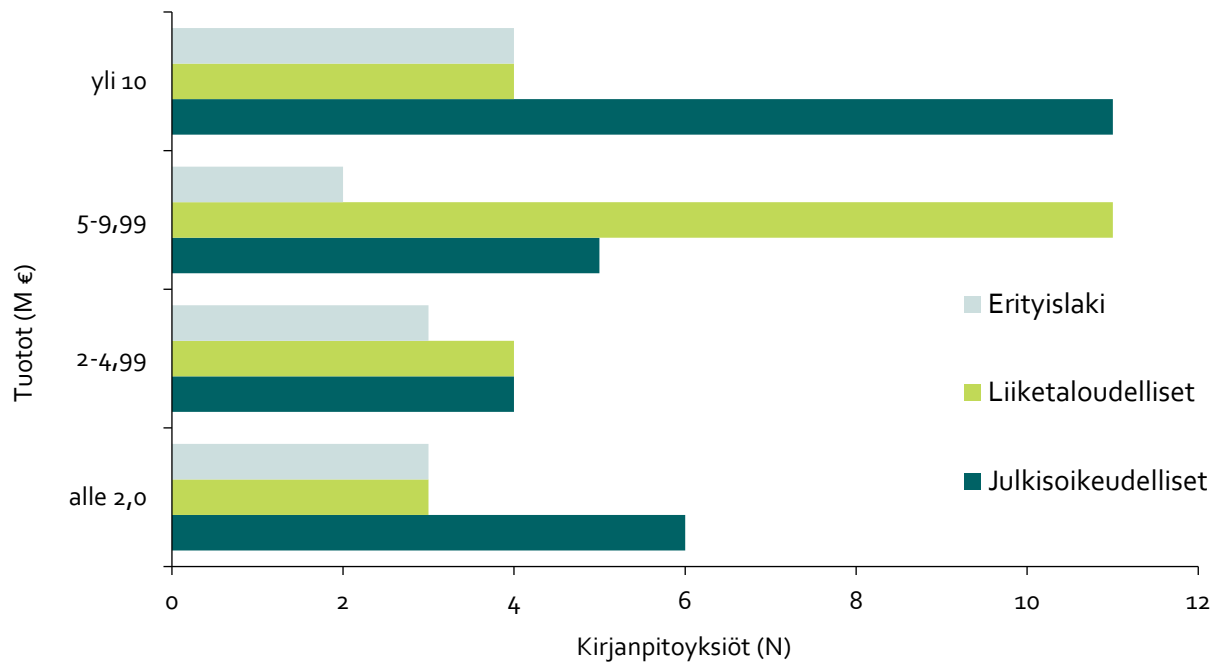
4.2 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen suoriteryhmittäin vuosina 2017 ja 2018

Maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista ja liiketaloudellisin perustein hinnoitelluista suoritteista sekä erityislakien mukaisista suoritteista on lisäksi laadittu pylväsdiagrammit, jotka kuvaavat kirjanpitoyksiköiden jakautumista tuottojen ja kustannusvastaavuuden mukaan. Kuviin on otettu mukaan vain ne kirjanpitoyksiköt, joilla on ollut suoriteryhmän mukaisia maksullisen toiminnan tuottoja vähintään miljoona euroa vuonna 2018.

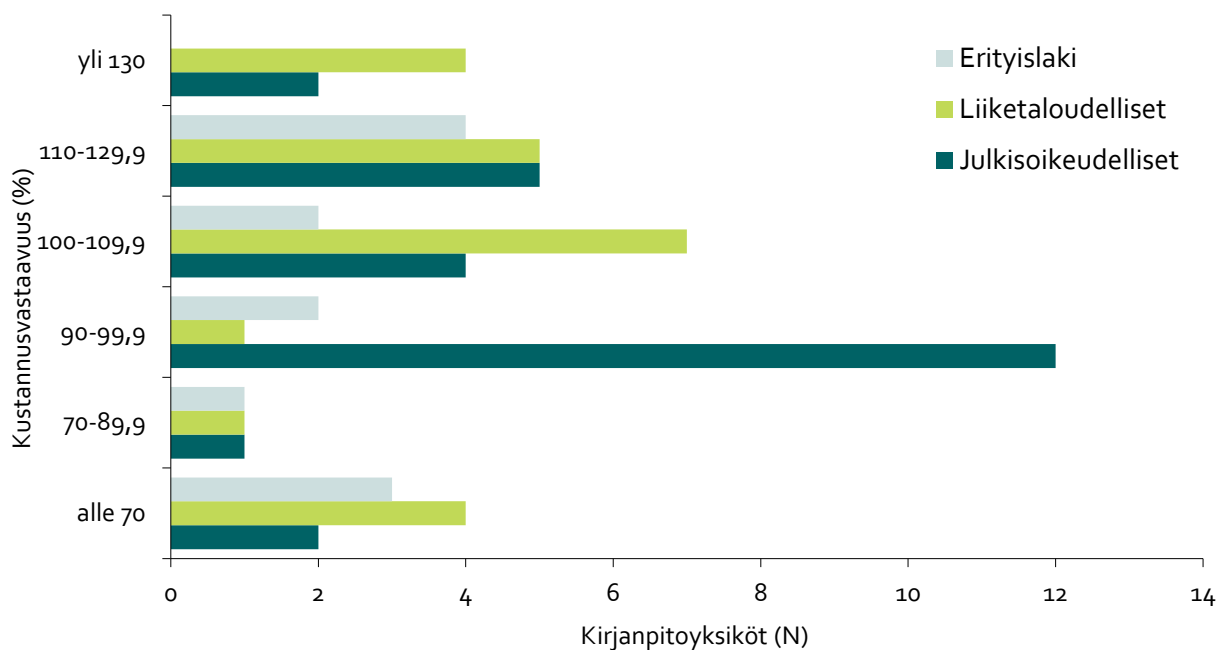
Kuvassa 3 kirjanpitoyksiköt on jaettu suoriteryhmittäin neljään luokkaan maksullisen toiminnan tuottojen osalta. Kirjanpitoyksiköiden suoriteryhmiin kustannusvastaavuutta on tarkasteltu kuvassa 4, jossa kirjanpitoyksiköt on jaettu suoriteryhmiin kustannusvastaavuuden mukaan kuuteen eri kustannusvastaavuusluokkaan.

Vuonna 2018 (2017) 15 (10) kirjanpitoyksikköä, eli 60% (37 %) maksuperustelainmukaista julkisoikeudellista suoritustuotantoa harjoittavista kirjanpitoyksiköistä tuotti alijäämää. Kustannusvastaavuus julkisoikeudellisten suoritteiden osalta koko valtion tasolla laski kolme prosenttiyksikköä ollen 99 %.

Vuonna 2018 (2017) 73 % (77 %) kirjanpitoyksiköistä pääsi liiketaloudellisin perustein hinnoitellussa suoritetuotannossa ylijäämään. Liiketaloudellisen suoritustuotannon kustannusvastaavuus koko valtion tasolla oli kertomusvuonna 99 %, joka oli hieman edellistä vuotta korkeampi.

Kuva 3 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen suoritetuottojen perusteella vuonna 2018

Kuva 4 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen suoritetuotannon kustannusvastaavuuden perusteella vuonna 2018

4.2.1 Hintatuettu toiminta

Vuonna 2018 hintatukea käytti Opetushallitus ja Elintarviketurvallisuusvirasto, yhteensä noin 4,02 miljoonaa euroa. Hintatuen avulla liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden kokonaiskustannusvastaavuutta saatiin parannettua.

Opetushallituksen hintatuki vuonna 2018 oli yhteensä 3,02 miljoonaa euroa, joka käytettiin vähälevikkisen oppimateriaalin tuotantoon (0,62 milj. €) ja Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen maksulliseen toimintaan (2,4 milj. €).

Kertomusvuonna Elintarviketurvallisuusvirasto käytti hintatukea 1 milj. euroa maksullisten eläintautitutkimusten hintojen alentamiseen.

4.3 Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä maksullinen toiminta

Kustannusten korvaus -toimintoryhmässä käsitellään valtion sisäistä sopimusperusteista kustannusten korvausta. Vuonna 2018 palvelutoiminnan osalta valtionhallinnossa on vain muutama toimija; Palkeet, Valtori ja toimialariippuvat ict-palvelukeskukset. Maksullisten palveluiden hinnoittelussa huomioidaan palveluntuottajan toimintaympäristön luonne.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen maksullinen toiminta kuuluu kokonaisuudessaan tähän suoriteryhmään. Palkeiden maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus heikkeni hieman aikaisempiin vuosiin nähden. Myös Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen (Valtori) kaikki kulut tulee kattaa asiakkailta perittävillä maksuilla, pois lukien käyttöomaisuuden poistot, joita ei saa sisällyttää Valtorin asiakashintoihin.

Valtiokonsernin palveluntuottajien lisäksi joillakin hallinnonaloilla toimii tietohallinnon palvelukeskuksia ja palveluyrityksiä, jotka tarjoavat palveluja omalle hallinnonalalleen ja mahdollisesti myös hallinnonalansa ulkopuolelle. Oikeusministeriön hallinnonalalla toimivan Oikeusrekisterikeskuksen ict-palvelut ovat tällaisia palveluja. Tuotot koostuivat palvelumaksuista, joilla katettiin aiheutuneet kustannukset.

Valtiokonttorin maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävän maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus toteutui suunnitellusti ja toimintoryhmän tulot olivat n. 0,027 milj. euroa. Edellisvuoteen verrattuna merkittävimmät muutokset olivat valtion yhteisen tilaustenhallintajärjestelmän sekä Valtiolle.fi:n siirtyminen Palkeisiin.

Taulukko 5 Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä maksullinen toiminta (kustannusten korvaus) hallinnonaloittain ja kirjanpitoyksiköittäin vuosina 2017–2018

Kirjanpitoyksikkö	Maksullisen toiminnan tuotot (1000 €)		Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)	
	2018	2017	2018	2017
Oikeusrekisterikeskus	60 450	54 816	100 %	100 %
Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus	51 271	49 609	95 %	101 %
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori	322 660	303 235	101 %	99 %
Valtiokonttori	0	1 820		98 %

YHTEENSÄ	434 381	407 660	100 %	100 %
----------	---------	---------	-------	-------

Taulukot ja kuvat

Taulukko 1 Maksullisen toiminnan tuotot (1000 €) suoriteryhmittäin 2012–2018*	7
Taulukko 2 Hallinnonalojen maksullisen toiminnan tuotot ja niiden suhteellinen muutos vuosina 2017–2018. (Luvut sisältävät maksulainsäädännön ulkopuolelle jäävät tuotot ns. kustannusten korvaukset).....	10
Taulukko 3 Kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2017–2018	11
Taulukko 4 Maksullisen toiminnan tuotot ja kustannusvastaavuus hallinnonaloittain ja kirjanpitoyksiköittäin vuonna 2018*.....	12
Taulukko 5 Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä maksullinen toiminta (kustannusten korvaus) hallinnonaloittain ja kirjanpitoyksiköittäin vuosina 2017–2018.....	16
Kuva 1 Maksullisen toiminnan tuottojen kehitys suoriteryhmittäin vuosina 2012–2018	8
Kuva 2 Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuden kehitys suoriteryhmittäin vuosina 2012–2018	9
Kuva 3 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen suoritetuottojen perusteella vuonna 2018	15
Kuva 4 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen suoritetuotannon kustannusvastaavuuden perusteella vuonna 2018	15

Litteet

Liite 1 Aiempien vuosien tietoihin tehdyt muutokset

Hallinnonala	Kirjanpitoyksikkö	Selvitys
Maa- ja metsätalousministeriö	Maanmittauslaitos	Kirjanpitoyksikön suoritteita on erotettu aiempien vuosien osalta erityislakiin pohjautuvista suoritteista julkisoikeudellisiin suoritteisiin.
Oikeusministeriö	Oikeusministeriö	Joitain oikeusministeriön kirjanpitoyksikön suoritteita on siirretty aiempien vuosien osalta suoriteryhmästä toiseen. Siirrot on tehty nykyisen jaottelun mukaisesti, vertailukelpoisuuden parantamiseksi.
Oikeusministeriö	Rikosseuraamuslaitos	Kirjanpitoyksikön suoritteita on siirretty aiempien vuosien osalta suoriteryhmästä toiseen. Siirrot on tehty nykyisen jaottelun mukaisesti, vertailukelpoisuuden parantamiseksi.
Työ- ja elinkeinoministeriö	Patentti- ja rekisterihallitus	Aikaisemmin suurin osa Patentti- ja rekisterihallituksen tuotoista on laskettu erityislakien mukaisiin suoritteisiin. Vuoden 2018 julkaisussa laskentatapaa on muutettu aiempiin selvitäisiin nähden ja osa Patentti- ja rekisterihallituksen maksuista on laskettu julkisoikeudellisiin suoritteisiin.
Sosiaali- ja terveysministeriö	Sosiaali- ja terveysministeriö	Rahapelitoiminnan haittojen ehkäisy- ja seuranta-toiminnan tuotot perustuvat lakiin arpajaislain muuttamisesta (L 1286/2016) sekä peliriippuvuuden seuranta- ja tutkimustoiminnasta aiheutuvien kustannusten kattamisesta rahapeliyhteisöiltä perittäviä korvauksia (L 1047/2001). Vuoden 2018 julkaisussa rahapeliasioihin liittyvät tuotot ja kustannukset on siirretty erityislakien mukaisiin suoritteisiin. Aiempien vuosien tiedot on myös siirretty vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi.

Valtiokonttori
Statskontoret
State Treasury

Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2018
Valtiokonttori

Julkaisija: Valtiokonttori

ISSN: 2489-4761

Sörnäisten rantatie 13, Helsinki | PL 14, 00054 VALTIOKONTTORI

Puh. 0295 50 2000, Faksi 0295 50 3333, www.valtiokonttori.fi